

Bodor Béla
Régi magyar regénytükör I.

TARTALOM, FÜLSZÖVEG

Tartalom

Bevezetés a digitális változathoz

[Fülszöveg]

Előszó

A regény előzményei és rokonai

Az emlékirat bomlása

II. Rákóczi Ferenc (1676-1735)

Bethlen Kata (1700-1759)

Hermányi Dienes József (1699-1763)

A levél szerepváltozása

Mikes Kelemen (1690-1761)

Kazinczy Ferenc (1752-1831)

Sándor István (1750-1815)

A verses elbeszélés

Gvadányi József gróf (1725-1801)

Verseghy Ferenc (1757-1822)

Péteri Takáts József (1767-1821)

A magyar regény forrásai

Az átalakuló rövid történet

Báróti Sándor: Erköltsi mesék (1775)

Báróti (Báróczi) (Báróty) Sándor (1735(25?)-1809)

Faludi Ferenc: Téli Éjszakák (1776)

Faludi Ferenc (1704-1779)

Néhány regényfordítás az elsők közül

Haller László: Telemakus bujdosásának történetei (1755)

Haller László (1717-1751)

Zoltán József (1712-1763)

Domokos Lajos (1728-1803)
Mészáros Ignác: Kartigám (1772)
Mészáros Ignác (1721? 28? 29?,-1800)
Zalányi Péter: Belisarius (1773)
Vargyasi legifjabb báró Dániel István (175?-1772)
Zalányi Péter (?-?)
Kónyi János: Várta mulatság (1774)
Kónyi János (1743k-?)
Báróti Sándor: Kassándra (1774)
Győrfi József: Klimius Miklósnak föld alatt való utja (1783)
Győrfi József (? (XVIII. sz. közepe) - (?) (XIX. sz. eleje)
Bartafalvi Szabó Dávid: Szigvárt klastromi története (1787)
Bartafalvi Szabó Dávid (1752-1828)
Szatsvay Sándor: Az - izé - purgatóriumba-való utazása (1786)
Szatsvay (Szacsvai) Sándor, (1752-1815)
Ungi Pál: Báró Trenk Friderik életének históriája (1788)
Ungi Pál (1760-as évek eleje(?)-1788)
Kazinczy Ferenc: Bácsmegyeynek öszve-szedett levelei (1789)
Sándor István: Jelki Andrásnak egy született Magyarok Története (1791)

Két fontos regénykellék

A párbeszéd (Dugonics András: Toldi Miklós)
Az epizód előképe: az anekdota
Andrád Sámuel (1751-1807)

Az első eredeti magyar regények és regénytörödékek

Bessenyei György: Galant levelek
Bessenyei György (1746-1811)
Dugonics András: Etelka
Dugonics András (1740-1818)
Dugonics András: Az Arany Pereczek
Szentjóni Szabó László: Első Mária magyar királynak élete
Szentjóni Szabó László (1767-1795)
Pálóczi Horváth Ádám: Fel fedezett titok
(Pálóczi) Horváth Ádám (1760-1820)
Csokonai Vitéz Mihály: A Tsókok
Csokonai Vitéz Mihály (1773-1805)
Kármán József: A fej-vesztesség
Kármán József (1769-1795)
Kármán József: Fanni hagyományai

Dugonics András egyéb művei

Kisfaludy Sándor: Két szerető szívnek története

Kisfaludy Sándor (1772-1844)

Vitkovics Mihály: A költő regénye

Vitkovics Mihály (1778-1829)

Bessenyei György: Tariménes utazása

Függelék avagy huszonhét rövid fejezet

(Bod Péter): Szent Hilárius

Keresztény Herkulesnek Bullióno Godefrednek hadi munkái

A Svétziai Grófné G***né Asszony Élete.

Erköltsi levelek

Díszes erköltsökre tanító beszédek,

Az amerikai Podotz és Kazimir keresztyén vallásra-való megtérése.

Keresztyén Utazás a Bóldog Örökké-Valoságra

Cyrus nyúgodalma

Ártatlan Múltság

Szívet Sebhető S Elmét Gyönyörködtetéssel Tanító Római Mesékben Tett Próba

Szerelem Példája: az az: Szerentsés Florentziai

Ifiabbik Robinzon

Hallónak bóldog estvéje.

Julia levelei Ovidiushoz.

Valéria és Scipió! Avagy a Toskániai Változások.

A jó nevelésnek tüköre

A Budai Basa.

Uzong. Napkeleti történet.

Bárkláj Árgénisse.

Barklájus János Argenisse

Kandid vagy a leg-jobbik világ. Eldorádóban.

Montier asszonynak (...) levelei.

Török Országi Levelek

A Vak Lantos. Regéje a hajdani kornak.

Rózsa Szin Gyűjtemény

Erbia

A Magyar Páméla.

Magyar Robinson

Utószó

Mutatók

A regények megjelenési helye

A könyvben említett vagy elemzett művek kiadásuk (posztumusz megjelenés esetén keletkezésük) éve szerint

Négy kapcsolódó tanulmány

Egy virtuális poéta a XVIII. századból: Szigvárt Xavér költeményei

Egy többértelmű szó: tehetség

A vitéz szabólegény esete a valósággal

Veszteség-e A' fej-veszteség?

Névmutató

Fülszöveg

Bodor Béla munkája a magyar szépirodalom történetében a nagyepikai prózai elbeszélés első periódusát, a "románok" korszakát tekinti át. Az első rész három fejezete az átalakuló emlékiratról és levélről, valamint a verses elbeszélésről - a regény nyelvi és műfaji előzményeiről, rokonairól - szól. A második rész a magyar regény forrásait tárgyalja. Báróti Sándor Marmontel-adaptációja és Faludi Ferenc "dekameronja", a Téli Éjszakák elemzésében elsősorban azt mutatja be, hogy az átalakuló rövid történetben hogyan jelennek meg a későbbi regények fontosabb attribútumai és szerkesztési eljárásai. Ezután a kor legizgalmasabb regényfordításait, illetve átdolgozásait ismerteti a könyv. Ezeket az irodalomtörténet általában az eredeti műveknek kijáró figyelemmel tárgyalja, az eredetitől való eltéréseiket és egyes esetekben a fordító tollából származó betoldásokat tekintve nem is alaptalanul. Olyan (az olvasói emlékezetben elsősorban cím szerint megmaradt) művekről van szó, mint a Telemakus, a Belizárius, a Kartigám, a Szigvárt, a Bácsmegyey és egyebek az 1755-1791 időszakból. Ezután a szerző két fontos regénykellék, a párbeszéd és az epizód előképe: az anekdota szerepét vizsgálja a kor irodalmiságában.

Az első eredeti magyar regények és regénytörödékek című rész egy-egy önálló fejezetben tárgyalja a periódus (1778-1804) valamennyi, ebbe a műfajba tartozó kísérletét. Ezek: Bessenyei György: Galant levelek; Dugonics András: Etelka; Dugonics András: Az Arany Pereczek; Szentjóbi Szabó László: I. Mária király; (Pálóczi) Horváth Ádám: Fel fedezett titok; Csokonai Vitéz Mihály: A Tsókok; Kármán József: A fej-veszteség; Kármán József: Fanni hagyományai; Dugonics András egyéb munkái (Etelka Karjelben; Jólánka; A Szerecsenek; Cserei); Kisfaludy Sándor: Két szerető szívnek története; Vitkovics Mihály: A költő regénye; Bessenyei György: Tariménes utazásai. A Függelék további huszonhét, a maga idejében népszerű munkát, elsősorban fordítást ismertet röviden, csak a könyvészeti adatokra és rövid tartalmi összefoglalásra szorítkozva.

A könyv két, szorosan összetartozó kötetből áll: az első kötetben a művekről szóló értekezések állnak, a második kötetben (körülbelül azonos terjedelemben) a művek keresztmetszete, tartalmi összefoglalója és néhány jellegzetes szemelvénye.

A Régi magyar regénytükör legfontosabb újdonsága az, hogy magukat a műveket tekinti a legfontosabbaknak az irodalmi folyamatban, nem a szellemi irányzatokat, társadalmi csoportokat vagy befogadói közösségeket. Ez pedig különösen alkalmassá teszi arra, hogy a korszakkal foglalkozó diákok, egyetemi hallgatók tanulmányaik során segédkönyvként is használhassák. Ezen felül a szerző arra is törekedett, hogy a könyv olvasmányának is tanulságos és szórakoztató legyen.

A könyv előzménye a szerző előadássorozata, melyet a Bartók Rádió rögzített és sugárzott 1993 júniusa és 1994 májusa között, 15 részben, Elfeledett irodalom? sorozatcím alatt.